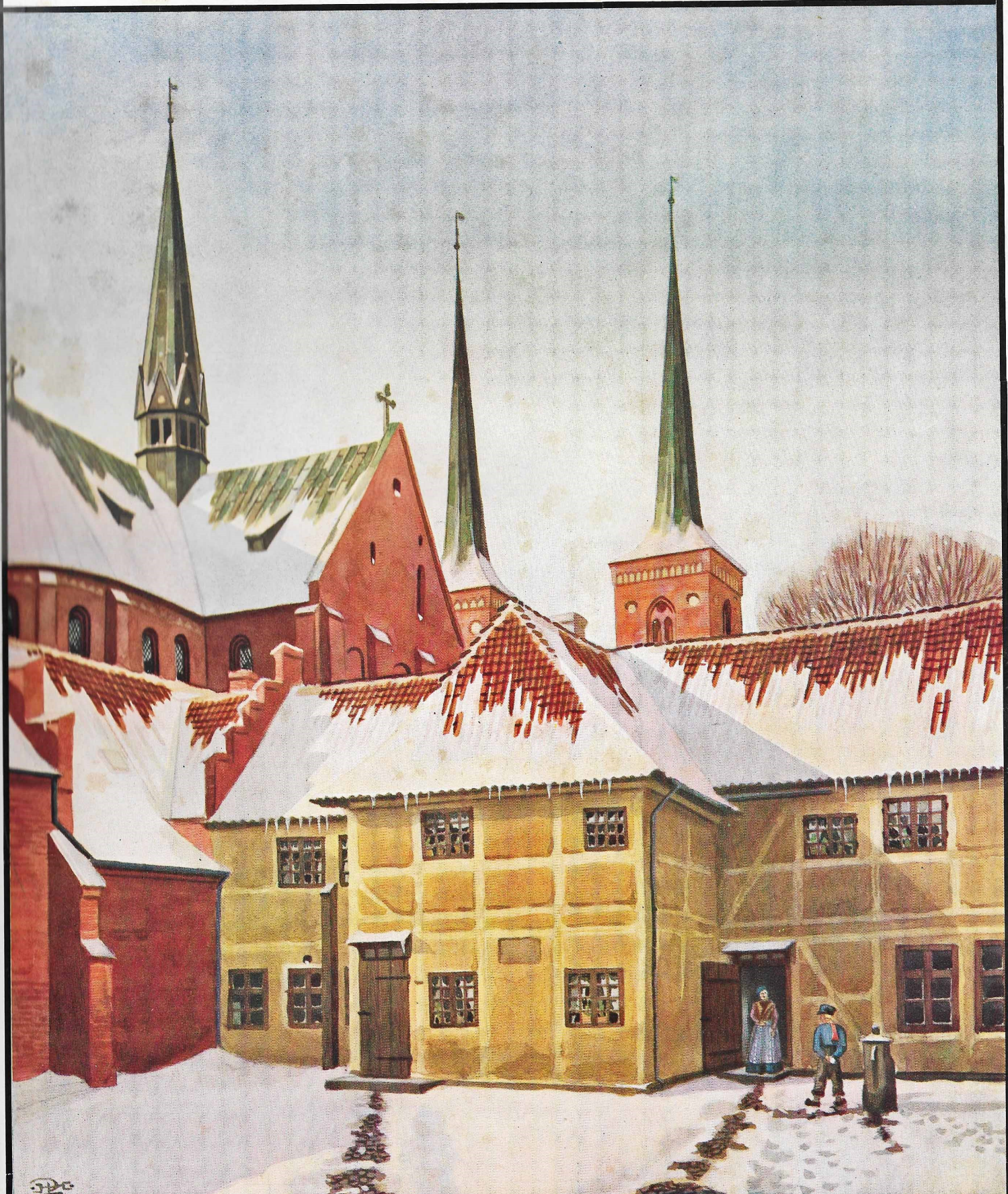

Jul i Roskilde

DEN GAMLE DOMORGANISTBOLIG PAA BONDETINGET

AF ERH. QVISTGAARD

TIL de gamle Minder fra Roskilde hører ikke mindst den gamle Domorganistbolig paa Bondetinget og dets Beboere gennem Aarene.

Hvem af den ældre Slægt, der enten er født eller opvokset i Roskilde, husker ikke tydeligt det gamle vinløvdækkede Hus eller rettere Huse, et større og et ganske lille, som Billedet viser, hvor den gamle Professor, Domorganist HANS MATTHISON - HANSEN boede gennem en lang Aarrække med sin Familie lige til sin Død, og hvor et rigt Kunstnerliv, særlig paa Musikens Omraade, udfoldede sig til Glæde og Berrigelse for mange, husk JERNDORFF og MELBYE bl. a.

Selv husker jeg det tydelig fra den Gang, jeg som 11-aarig Dreng i 1875 kom

til den gamle Roars By fra den vestjydske Præstegaard for at gaa i den gamle Latinskole, hvorfra min Fader var udgaaet som Student. Gennem de 7 Aar, jeg levede i Roskilde, mindes jeg endnu med Taknemmelighed den Kærlighed og Venlighed, jeg mødte i det gamle Hjem hos Onkel HANS og hans 2. Hustru, Tante THERESE — hun var født QVISTGAARD og min Faders Søskendebarn — noget som føltes dobbelt, naar man som jeg var kommen langt bort fra Hjemmet og tit følte Ensomheden og Hjemveen, selv i det gode, gamle Pensionat hos MARIE og LAURA PETERSEN i Allehelgensstræde, som det hed den Gang. —

Derfor vil jeg ogsaa gerne være med til at binde en lille Mindekrans om disse to elskelige Mennesker i deres hyggelige Hjem paa Bondetinget, hvor jeg gik ind og ud som Søn af Huset.

Som det saa ofte gaar med store Kunstnere, og den gamle Domorganist — Professoren, som han i Reglen i de senere Aar kaldtes — var jo en Tonekunstner blandt vore ypperste, var han ogsaa udgaaet fra et beskedent om vel ikke fattigt Sømandshjem, idet hans Fader

Portræt af Professor H. Matthison-Hansen (f. 1807, d. 1890)
ved Orgelet i Roskilde Domkirke. 1872. Efter Maleri af Aug. Jerndorff.

var, hvad de i Reglen kaldtes den Gang, Skipper i Flensborg og bar det almindelige Navn HANS HANSEN. Begge hans Forældre flyttede senere til Sønnen i Roskilde og døde der.

Her skal ikke dvæles ved hans Ungdom, da han begyndte at lære Malerkunsten hos ECKERSBERG for snart at gaa over til at dyrke Musikken — hans musikalske Sans var en Arv fra Moderen —, ej heller ved hans stadige Fremadskriden paa Musikens Vej, til han fra at være den ukendte Hr. Hansen, der paa WEYSES Anbefaling blev Organist ved Roskilde Domkirke, 25 Aar gammel, blev den store Tonekunstner, hvis Navn blev bekendt langt ud over Landets Grænser, alt det er der skrevet meget om og tilstrækkeligt kendt af

Offentligheden, selv om der kan være et og andet i dette hans Kunstnerliv, som ogsaa maa berøres her, — nej, her skal særlig dvæles ved hans Liv i Roskilde, dels i Hjemmet sammen med sin Familie, dels i Forhold til de Mennesker i Byen, som han levede iblandt i næsten 60 Aar, og hvor hans kendte Skikkelse, enten altid med Silkehatten paa ude og med Kalotten paa i Domkirken og i Hjemmet, hørte med til Livet i Roskilde, indtil han som den gamle Professor lukkede sine Øjne i det gamle Hjem, fulgt til det sidste af sin gamle, trofaste Hustru Therese.

Lad os da først se lidt paa Hjemmet udvortes. Som Billedet saa godt viser, var dets Ydre hyggeligt og smukt, dækket som det var af virkelige Vinranker, der ofte bar meget og var en Fryd for Husets og Byens Unge. Vinen dækkede ikke blot det større Hus helt op til 1. Sal, men ogsaa helt det lille, lave, morsomme Hus med Dørhammeren paa Døren.

Til Huset hørte en stor Have med en herlig Udsigt over Domkirken til højre og over Maglekilde, Bjerget med Kirken, ud over Fjorden til Boserup og i det

fjerne, Bognæs. Den skraanede stærkt ned mod Maglekilde og havde Udgang til det Sted, hvor man tydelig kunde se Vandet vælde op af Jorden.

Det var et hyggeligt Sted baade udvortes og indvortes, særlig Dagligstuen paa 4 Fag til Gaden, hvor i mange Aar saas hans Billede, malet af Svigersønnen JERNDORFF, og skænket ham af Byen ved hans 40 Aars Jubilæum, over Skrivebordet og det smukke Stueorgel med Indskrift: »Fra Venner af ham og hans Kunst«, givet ham ved hans 25 Aars Jubilæum.

Hvem levede nu i dette Hjem, saaledes maa dernæst spørges, thi foruden ham selv med Hustru og Børn, og det var jo ikke saa faa, gav dette Hus gennem Aarene Husly til mange gamle i Slægten. Foruden hans gamle Forældre, der boede her til deres Død, ogsaa mange af hans Hustrus Slægt, et Træk, der viser baade hans og hans Hustrus Slægtsfølelse og Omhu.

Ikke for ingen Ting kaldte derfor Kommandør WILDE Huset paa Bondetinget ret betegnende for »Harmonikaen«, et Navn, der egentlig stammer fra ham selv ved Tanken om de mange, som Tid efter anden fandt Husly her.

Om hans gamle Fader, der døde c. 1856, kan her fortælles, at han, der paa sine gamle Dage færdedes meget i Domkirken, ofte, naar han traf nogen der, og Sønnen spillede, med Stolthed kunde pege op til Orgelet og sige, at det var hans Søn, der spillede.

Af hans Moder malede Sønnen, der især i de yngre Aar ogsaa med Glæde dyrkede Malerkunsten, et smukt Billede, der nu er i Organist FRED. MATTHISON-HANSENS Eje.

Hans Forældres Grave findes nu i Nærheden af Sønnens og hans Hustrus Grave paa den gamle Graabrødre Kirkegaard.

Om Livet, som det formede sig, dels i Hjemmet her, dels i Omgang med Borgere i Roskilde, kan vist som Helhed siges, at det levedes i Stilhed uden større Festligheder i Hjemmet, bortset fra Aarets store og største Festdage, de store aarlige Koncerter — at det ogsaa var store Festdage for mig, som de altid betænkte med Fribillet og inviterede til Festen, behøver jeg ikke at tilføje — men ogsaa uden større Deltagelse i Byens Festligheder, hvad der dog næppe skyldtes hans Indtægter, thi han tjente godt paa sine mange Koncerter rundt om i Landets Byer, og han

brugte kun lidt selv, men Familien var jo stor. Det var kun faa Familier, Domorganisten omgikkes, her skal blot nævnes Domprovst GUDE, Domkantor HARTMANN, Brandinspektør BIRCH, Farver HAMMER, Kommandør WILDE, Dr. RYGE m. fl. og ikke at forglemme MAGLEKILDE-PETERSEN, hvis sprudlende Humor netop maa have været noget for Domorganistens livlige, barnlige Sind. Mærkelig syntes Venskabet

mellem de to saa modsatte Naturer, som Gude og Matthison-Hansen var; den første den rolige, noget stive og utilnærmelige, og den anden den livlige, impulsive og meget talende, men det maa have bundet i en dybere Forståelse, vist ikke mindst paa det kirkelige og kristelige Omraade.

Der siges, at Domprovst Gude i Reglen hver Søndag, naar han havde prædiktet, ventede nede i Kirken til Matthison-Hansen var færdig med at spille, og saa mødtes de to der-

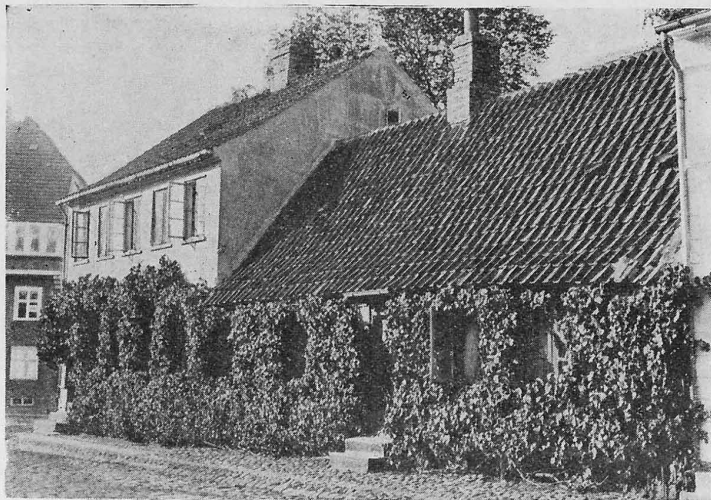
nede i Koromgangen og drøftede Prædikenen, som Domprovsten gerne vilde høre hans Mening om, og Samtalen sluttede i Reglen først ovre i Domprovstens Have, hvor Domorganisten ofte begejstret rystede ham, den rolige Domprovst, til Afsked.

Et ret betegnende Træk for deres Venskab.

Naar Familien der paa Bondetinget kun saaledes i ringe Grad deltog i Borgernes Liv i Byen, skyldtes det vist ogsaa for en stor Del, at der i Hjemmet kom saa mange af hans Kunstner venner, ikke mindst efterat Malerne Melbye og Jerndorff var blevet Svigersønner.

Han selv kom ikke saa sjældent til Hove, især naar de kongelige Døtre, ALEXANDRA, DAGMAR og THYRA, var hjemme, da de ligesom deres Moder, Dronning LOUISE, alle var meget musikalske og satte

meget Pris paa at høre Domorganistens Spil, hvorfor han ofte blev inviteret bl. a. til Fredensborg, hvor der vistes ham stor Opmærksomhed, hvad han med sit glade, barnlige Gemyt satte megen Pris paa. Det er ret betegnende for ham, naar han i et Brev til en af sine Sønner skriver — det er i 1867 — om et saadant Besøg paa Fredensborg, at han paa Opfordring baade spillede og sang for de kongelige, og baade Kongen og Dronningen stod ved Siden af ham, og saa følger han til: »Ja, Majestæten vendte Blad«, og, siger han videre, »naar man saaledes modtager den sande, naturlige Kærlighed af sit Kongehus, er det saa naturligt

Matthison-Hansens Bolig paa Bondetinget.

Ejendommen set fra Haven.

at elske det af Hjertet, ikke af Underdanighed«. — De smukke Gaver, han ved forskellige Lejligheder havde faaet af de Kongelige, som Brystnaale o. lign. satte han megen Pris paa og brugte dem til Stadsighed.

Midtpunktet i Hjemmet var altid Onkel HANS; med sit livlige, impulsive Gemyt kunde han især i sine Velmagtsdage ofte finde paa megen Lystighed og Løjer, naar Hjemmet var fuldt af Børn, Svigerbørn og Kunstnervenner.

Tante Therese var den mere rolige, stille Natur, der vel til Tider kunde lægge en Dæmper paa alt for stor Lystighed. Hun elskede sin dejlige Have og sine mange Blomster — og ikke at forglemme Hunde og Katte — og selv var hun skattet og elsket af Børn, Svigerbørn og Børnebørn, og ikke mindst af sine Stedbørn, der altid kaldte hende Therese. Men trods den store Forskellighed mellem Onkel Hans og Tante Therese harmonerede de godt sammen, og han var altid hensynsfuld overfor hende, som da han en Sommerdag var kommet til Hove, og gamle Kong CHRISTIAN indbød ham til Tafllet, undskyldte sig med, at han havde lovet Therese at tage i Tivoli med hende.

»Hvem er Therese«, spurgte Kongen.

»Det er min Hustru«, svarede han — og han lod sig ikke overtale, førend han fik Lov at sende hende et Telegram, at han blev til Tafllet.

Om den gamle Domorganists Originalitet fortælles flere morsomme Træk.

Engang da de Kongelige havde været i Domkirken, og han som sædvanlig spillede for dem, kom Kongen hen til ham og spurgte ham, om der ikke var et eller andet, han ønskede sig.

»Jo, Tak, Deres Majestæt«.

»Det glæder mig«, sagde Kong Christian, »thi Folk, som jeg spørger saaledes, siger ofte, at de ikke ønsker sig noget. Hvad ønsker Professor sig da?«

»At den Postkasse maa blive rød«.

»Hvad for en Postkasse?«

»Den overfor mit Hus«.

Og saa fik Kongen Forklaringen, at han havde set sig gnaven paa en Postkasse, der rimeligvis af Ælde nu havde tabt Kuløren. Dette lille Ønske blev ogsaa opfyldt, kort Tid efter kom der en ny, rød Postkasse op.

En anden Gang, det var ved Lutherfesten i Domkirken, havde Domorganisten spillet meget smukt, og da Domprovst Gude komplimenterede ham derfor, svarede han:

»Ja, den Luther var Pokker til Karl til at inspirere en«.

En Dag var Arveprinsesse CAROLINE, der som bekendt var meget tungtør, i Domkirken, og Domorganisten, der som sædvanlig ved saadan Lejlighed spillede, satte maaske nok Tonen noget højere op i denne Anledning.

I al Fald spurgte hun Stiftsskriveren, STEEN FRIIS, hvad det var for

et Spektakel, og da hun hørte, at det var Orgelet, ønskede hun, at han skulde holde op, men Musiken blev ved, og da hun saa igen forlangte dets Ophør, gik Stiftsskriveren selv derop, men den gamle Mester vilde ikke holde op og svarede:

»Naar jeg har en Tanke, skal den skam herud« — det maa huskes her, at han var Sønderjyde.

Der var saa ikke andet at gøre for Stiftsskriveren end at tage Bælgetræderen ud af sit Rum, og saa først holdt Musiken op.

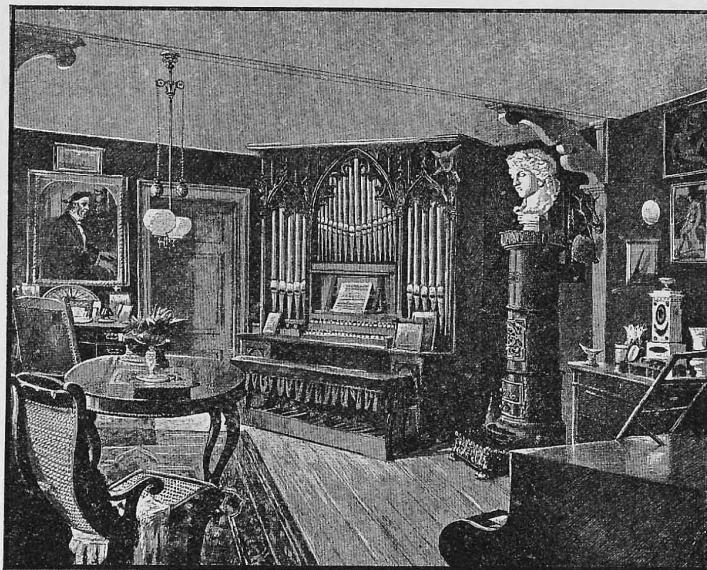
Mange lignende Træk kan sikkert fortælles om ham og hans Originalitet.

Dansk som han var med Liv og Sjæl, sørgede han dybt over Tabet af Flensborg, men haabede sikkert, at det nok engang kom tilbage.

Men Aarene gik, og de blev gamle, dog havde han den Lykke, at han hver Søndag spillede Orgelet til Højmesse, indtil han blev 80 Aar, da han tvunget af Alderdommen til sin store Sorg ikke magtede det mere. Det varede dog kun et Par Aar, saa fulgte de i Døden,

som de havde fulgte ad i Livet, de døde begge samme Aar, og ved hans Kiste holdt hans Ven gennem de mange Aar, Domprovst Gude, en meget smuk Ligtale. —

Deres Grave findes nu paa den gamle Graabrødre Kirkegaard i Roskilde ved Siden af Weyse, hans Velynder.

Dagligstuen med Jerndorffs Maleri og Stueorgelet. (Efter Tegning af Knud Gamborg).

Professor H. Matthison-Hansen med sin Hustru Therese og Datteren Betty.